

ТЕМАТИЧНИЙ ЗВІТ

ЗУСИЛЛЯ СММ ЗІ СПРИЯННЯ ПРОВЕДЕННЮ РЕМОНТУ
І ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ОБ'ЄКТІВ ЦИВІЛЬНОЇ
ІНФРАСТРУКТУРИ УЗДОВЖ ЛІНІЇ ЗІТКНЕННЯ В ДОНЕЦЬКІЙ
І ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТЯХ

(липень 2019 – жовтень 2021 рр.)

Грудень 2021

Опубліковано Спеціальною моніторинговою місією ОБСЄ в Україні

© Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ в Україні 2021 р.

Усі права захищені. Використання та копіювання змісту цього видання дозволяється виключно в некомерційних цілях та за умови обов'язкового посилання на Спеціальну моніторингову місію ОБСЄ в Україні.

Звіт англійською, українською та російською мовами доступний за посиланням:
www.osce.org/uk/special-monitoring-mission-to-ukraine

ЗМІСТ

Короткий виклад	2
Вступ	5
Концептуальна основа сприяння проведенню ремонтних робіт і технічного обслуговування	6
Розділ 1: Огляд зусиль СММ зі сприяння уможливленню ремонтних робіт і технічного обслуговування на об'єктах цивільної інфраструктури в Донецькій і Луганській областях	7
Донецька область	8
Луганська область	9
Розділ 2: Труднощі під час ремонту та технічного обслуговування об'єктів цивільної інфраструктури	11
Вплив порушень режиму припинення вогню	11
Пошкодження цивільної інфраструктури	14
Вплив мін, невибухлих боєприпасів та інших вибухонебезпечних предметів біля інфраструктурних об'єктів	16
Розділ 3: Динаміка надання гарантій безпеки та їхній вплив на ремонт і технічне обслуговування об'єктів цивільної інфраструктури	18
Огляд ситуації з гарантіями безпеки	18
Луганська область	19
Донецька область	20
Заключні спостереження	22

КОРОТКИЙ ВИКЛАД

Згідно з мандатом Спеціальна моніторингова місія (СММ) ОБСЄ покликана сприяти зниженню напруженості та забезпеченню миру, стабільності та безпеки, здійснювати моніторинг та звітувати про безпекову ситуацію, а також дотримання прав людини й основних свобод. Крім того, мандат Місії передбачає збір інформації та встановлення фактів, а також сприяння налагодженню діалогу на місцях¹. У рамках передбаченої мандатом діяльності СММ сприяє встановленню локальних режимів припинення вогню (так званих «вікон тиші») та здійснює відповідний моніторинг для уможливлення функціонування, технічного обслуговування та ремонту об'єктів інфраструктури, розміщених уздовж лінії зіткнення, у постраждалих унаслідок конфлікту районах Донецької та Луганської областей.

У звіті представлена оновлена інформація, яка доповнює оприлюднений у 2019 році тематичний звіт СММ про сприяння проведенню та моніторинг «вікон тиші» для уможливлення функціонування, ремонту та технічного обслуговування об'єктів інфраструктури. Звіт охоплює період із 1 липня 2019 року до 31 жовтня 2021 року.

Чимало об'єктів цивільної інфраструктури розміщені вздовж і поблизу лінії зіткнення в Донецькій і Луганській областях; з огляду на це існує загроза їх пошкодження через бойові дії. Ситуація додатково ускладнюється тим, що ці об'єкти інфраструктури часто експлуатуються упродовж десятиліть і потребують регулярного технічного обслуговування. Важливо зауважити, що зазначені об'єкти забезпечують сотні тисяч мирних мешканців обабіч лінії зіткнення водою, газом, електрикою та телекомунікаційними послугами. Для того, щоб уможливити проведення ремонтних робіт і технічного обслуговування, сторони надають гарантії безпеки у відповідь на запити, що надходять від комунальних компаній, для забезпечення дотримання локального режиму припинення вогню, а також безпечного доступу цивільних робітників до цих об'єктів і проведення робіт на них. Упродовж звітного періоду Місія сприяла встановленню та здійснювала моніторинг дотримання 3 125 «вікон тиші» для того, щоб комунальні компанії могли здійснювати експлуатацію, а також проводити ремонт і технічне обслуговування на 278 об'єктах інфраструктури. Моніторинг «вікон тиші» на цих об'єктах потребував залучення практично 7 000 патрулів СММ, а проведені роботи принесли користь приблизно 5 млн мирних жителів обабіч лінії зіткнення.

¹ Рішення Постійної Ради № 1117 про розміщення Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ в Україні від 21 березня 2014 року, 21 березня 2014 року.

Основні тези та спостереження

- Упродовж звітного періоду Місія сприяла встановленню та здійснювала моніторинг дотримання 3 125 «вікон тиші» для уможливлення ремонту та технічного обслуговування на 278 об'єктах цивільної інфраструктури, що потребувало залучення 6 949 патрулів СММ.
- Ремонтні роботи та технічне обслуговування за сприяння та моніторингу з боку Місії принесли користь приблизно 5 млн мирним жителям обабіч лінії зіткнення.
- Порушення режиму припинення вогню, а також наявність мін, невибухлих боєприпасів та інших вибухонебезпечних предметів, як і раніше, призводили до труднощів із проведенням ремонтних робіт і технічного обслуговування.
- Попри зменшення кількості порушень режиму припинення вогню, яке відзначалося після засідання Тресторонньої контактної групи (ТКГ) 22 липня 2020 року, на якому була досягнута домовленість про Заходи з посилення режиму припинення вогню, СММ зафіксувала зростання кількості таких порушень у 2021 році, що несприятливо відобразилося на об'єктах інфраструктури та проведенні ремонтних робіт.
- Упродовж звітного періоду Місія підтвердила 25 випадків пошкодження місць розміщення та безпосередньо цивільних об'єктів інфраструктури (17 у Донецькій області та 8 у Луганській області).
- Починаючи з лютого 2021 року, негативна динаміка процесу надання гарантій безпеки становила серйозну загрозу для забезпечення доступу цивільного населення до базових послуг. Надання гарантій безпеки затримували, ставалися випадки відмови від надання таких гарантій, а іноді сторони скасовували їх.
- У період із лютого до жовтня 2021 року на погодженні у сторін були одномоментно від 20 до 90 запитів про надання гарантій безпеки, що впливало на сотні тисяч цивільних осіб.
- Сторони несуть відповідальність за дотримання режиму припинення вогню, забезпечення захисту цивільної інфраструктури, а також наявність у мирних мешканців доступу до базових послуг. Для досягнення надійного вирішення гуманітарних проблем на сході України сторони не можуть, як і раніше, покладатися на практику індивідуальних гарантій безпеки дотримання локального режиму припинення вогню, які уможливають ремонт інфраструктури, яка затим знову зазнає пошкоджень під час подальших бойових дій. Повне дотримання всеохопного режиму припинення вогню вкрай необхідне для полегшення страждань мирного населення.

Проведення та моніторинг ремонтних робіт можуть становити небезпеку як для робітників комунальних компаній, так і для співробітників СММ, адже, попри надання гарантій безпеки, порушення режиму припинення вогню і далі відбуваються тоді, коли ці роботи виконуються. У період із липня 2019 до жовтня 2021 рр. Місія зафіксувала приблизно 333 000 порушень режиму припинення вогню вздовж лінії зіткнення. 3-поміж них 7 900 порушень були зафіксовані під час моніторингу дотримання «вікон тиші» для уможливлення проведення ремонтних робіт. Ще приблизно 40 000 порушень режиму припинення вогню сталися навколо Донецької фільтрувальної станції (ДФС), яка розташована на лінії зіткнення та забезпечує водопостачання для приблизно 380 000 цивільних осіб обабіч лінії зіткнення в підконтрольних і непідконтрольних урядові районах Донецької області.

Погоджені на засіданні ТКГ 22 липня 2020 року Заходи з посилення режиму припинення вогню, введені в дію 27 липня 2021 року, спершу позитивно відобразилися на рівні збройного протистояння. СММ зафіксувала суттєве зниження кількості порушень режиму припинення вогню в період між 27 липня 2020 року та кінцем 2020 року. Утім із січня 2021 року

Місія фіксувала поступове зростання кількості порушень режиму припинення вогню, що також відобразилося на функціонуванні, ремонті та техобслуговуванні об'єктів інфраструктури. Упродовж звітнього періоду Місія підтвердила пошкодження фільтрувальних станцій, водогонів та газопроводів, ліній електропередачі, а також трансформаторних підстанцій у Донецькій і Луганській областях; у кількох випадках бойові дії призводили до припинення ремонтних робіт і техобслуговування.

Зіткнення та наявність мін, невибухлих боєприпасів та інших вибухонебезпечних предметів призвели до кількох фатальних випадків і поранень робітників і цивільних осіб. Порушення режиму припинення вогню призвели до поранення робітника під час ремонтних робіт у липні 2020 року в Луганській області, а також смерті цивільної особи, яка перевіряла інфраструктуру електропостачання після періоду обстрілів у своєму населеному пункті в травні 2021 року в Донецькій області. На додачу до обстрілів із важкого та легкого озброєння, близьке розташування об'єктів інфраструктури до лінії зіткнення означає, що міни, невибухлі боєприпаси та інші вибухонебезпечні предмети також становлять загрозу і для робітників, і для співробітників СММ. Двоє робітників (один у липні 2020 року в Луганській області, а інший поза звітним періодом, у грудні 2021 року, у Донецькій області) зазнали поранень унаслідок спрацювання таких предметів.

З лютого 2021 року суттєві та часті затримки з наданням гарантій безпеки сторонами створили додаткові перешкоди для проведення техобслуговування та ремонтних робіт. На погодженні у сторін одночасно були від 20 до 90 запитів про надання гарантій безпеки. У деяких випадках гарантії безпеки скасовували вже після того, як вони були погоджені. Ці труднощі мали особливий вплив у Луганській області, де в період між січнем і жовтнем 2021 року патрулі СММ здійснили моніторинг лише 162 «вікон тиші» для уможливлення ремонту та техобслуговування на 35 об'єктах інфраструктури супроти 708 «вікон тиші» для проведення робіт на 59 об'єктах за аналогічний період 2020 року. Надання гарантій безпеки ставало все складнішим і заполітизованим питанням з огляду на низький рівень довіри між сторонами. З квітня 2021 року питання надання гарантій безпеки піднімалося сторонами в робочих групах ТКГ, де учасники прив'язували надання гарантій безпеки до інших очікуваних результатів. Україй важливо, щоб сторони забезпечували надання гарантій безпеки якомога скоріше для зведення до мінімуму перебоїв із наданням послуг цивільним особам обабіч лінії зіткнення.

Часто один об'єкт обслуговує тисячі цивільних осіб з обох боків лінії зіткнення. Така інфраструктура спільного користування слугує для об'єднання громад із підконтрольних і непідконтрольних урядові районів. Якщо технічне обслуговування цих об'єктів стане неможливим, існує загроза, що сторони розроблять альтернативні рішення для постачання мирним мешканцям послуг у способи, які несуть ризик поглиблення поділу між цими громадами. Сторони несуть відповідальність за забезпечення захисту об'єктів цивільної інфраструктури, а також умов, у яких комунальні підприємства матимуть змогу виконувати ремонтні роботи та техобслуговування. Пошкодження цих об'єктів може призвести до спустошуючих і довготривалих наслідків для населення в уражених конфліктом районах.

ВСТУП

Упродовж практично 8 років конфлікту в Донецькій і Луганській областях Місія послідовно звітувала про вплив бойових дій на мирне населення. Можливість доступу цивільних осіб до базових послуг (наприклад, водо-, електро- та газопостачання, телекомунікації) залишається, як і раніше, джерелом постійної стурбованості. Одним із завдань Місії, покладених на неї згідно з мандатом, є сприяння зниженню рівня напруженості, а також встановлення фактів щодо ймовірних порушень основоположних свобод і зобов'язань і звітування про них². Усі держави-учасниці ОБСЄ зобов'язалися поважати та забезпечувати дотримання міжнародного гуманітарного права, у тому числі щодо захисту цивільного населення³.

У Донецькій та Луганській областях чимало об'єктів цивільної інфраструктури розміщені поблизу лінії зіткнення, іноді — безпосередньо між передовими позиціями, що призводить до загрози їх пошкодження. Крім того, чимало об'єктів інфраструктури функціонують десятиліттями та потребують регулярного проведення ремонтних робіт і техобслуговування для уникнення перебоїв із наданням послуг мирним мешканцям. Зазначені об'єкти інфраструктури забезпечують мільйони мирних мешканців обабіч лінії зіткнення життєво важливими послугами, як от вода, газ, електрика та телекомунікації. Край важливо, щоб вони могли функціонувати, а цивільні особи — мати доступ до цих базових послуг, особливо з огляду на пандемію COVID-19.

Структура звіту та методологія

Доповнюючи звіт Місії від листопада 2019 року про сприяння проведенню ремонтних робіт і техобслуговування, цей звіт охоплює період із 1 липня 2019 року до 31 жовтня 2021 року.

У звіті викладено:

- огляд зусиль СММ з операційної точки зору, зокрема кількість об'єктів інфраструктури, моніторинг «вікон тиші» і число залучених патрулів (Розділ 1);
- оцінка впливу зіткнень, зокрема порушень режиму припинення вогню, призупинення виконання робіт на об'єктах цивільної інфраструктури, пошкодження об'єктів цивільної інфраструктури, а також ризику через наявність мін, невибухлих боєприпасів та інших вибухонебезпечних предметів навколо об'єктів інфраструктури (Розділ 2); та
- огляд нещодавньої динаміки надання взаємних гарантій безпеки для проведення ремонтних робіт і техобслуговування, а також їх вплив на доступ цивільного населення до базових послуг, проілюстровані на основі кількох прикладів (Розділ 3).

Квінтесенцією звіту є окреслення впливу, який мають перебої з постачанням цих життєво важливих послуг на життя цивільних осіб обабіч лінії зіткнення. Основою звіту є спостереження СММ, здійснені патрулями та технічними засобами моніторингу, а також регулярна взаємодія зі співрозмовниками, серед яких є представники комунальних підприємств і цивільні особи обабіч лінії зіткнення.

² Рішення Постійної Ради № 1117 про розміщення Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ в Україні від 21 березня 2014 року, 21 березня 2014 року.

³ Документ за результатами Гельсінської зустрічі держав-учасниць НБСЄ «Виклик часу змін», Гельсінський саміт, 4-та зустріч, м. Гельсінки, 10 липня 1992 р.

КОНЦЕПТУАЛЬНА ОСНОВА СПРИЯННЯ ПРОВЕДЕННЮ РЕМОНТНИХ РОБІТ І ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ

Попри те, що суворе дотримання режиму припинення вогню передбачене у ряді хронологічно послідовних домовленостей, досягнутих після підписання Мінського протоколу та Мінського меморандуму у 2014 році, порушення режиму припинення вогню уздовж лінії зіткнення тривають, як і раніше. Місія здійснює моніторинг безпекової ситуації та звітує про порушення режиму припинення вогню у своїх доступних широкій громадськості щоденних й оперативних звітах, а також у щоквартальних постерах «Тенденції та спостереження». Порушення режиму припинення вогню становлять загрозу як для мирних мешканців, так і для життєво важливих об'єктів цивільної інфраструктури, які постачають їм украй необхідні послуги. Комунальні компанії звертаються до сторін із запитом про надання додаткових гарантій безпеки для безпечного проведення ремонтних робіт і

техобслуговування на об'єктах інфраструктури. СММ взаємодіє безпосередньо зі Спільним центром із контролю та координації (СЦКК)⁴ стосовно гарантій безпеки та ключових питань, пов'язаних із проведенням ремонтних робіт на об'єктах інфраструктури. Крім того, Місія на місцевому рівні взаємодіє зі збройними формуваннями в непідконтрольних урядові районах Донецької та Луганської областей.

За умови надання гарантій безпеки СММ направляє «дзеркальні патрулі» (патрулі, які водночас перебувають з обох боків лінії зіткнення) для здійснення моніторингу безпекової ситуації, інакше кажучи, дотримання «вікон тиші» на період проведення ремонтних робіт і техобслуговування.

⁴ Спільний центр з контролю та координації (СЦКК) був створений у вересні 2014 року в рамках двосторонньої ініціативи між Генеральним штабом Збройних сил України Міністерства оборони України та Генеральним штабом Збройних сил Російської Федерації Міністерства оборони Російської Федерації. 18 грудня 2017 року Російська Федерація вивела офіцерів Збройних сил Російської Федерації зі складу СЦКК.

РОЗДІЛ 1: ОГЛЯД ЗУСИЛЬ СММ ЗІ СПРИЯННЯ УМОЖЛИВЛЕННЮ РЕМОНТНИХ РОБІТ І ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ НА ОБ'ЄКТАХ ЦИВІЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В ДОНЕЦЬКІЙ І ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТЯХ

Зважаючи на те, що гуманітарні наслідки браку доступу до базових послуг мають суттєвий вплив на життя цивільних осіб, Місія зосереджує першочергову увагу на сприянні організації «вікон тиші» та моніторингу їх дотримання для проведення ремонтних робіт і техобслуговування на життєво важливих об'єктах цивільної інфраструктури відповідно до передбаченого мандатом СММ завдання зі сприяння налагодженню діалогу на місцях і дотриманню прав людини. Ця робота залишалася пріоритетним напрямком діяльності Місії навіть тоді, коли СММ адаптувала свою операційну присутність з огляду на пандемію COVID-19.

У період із липня 2019 до жовтня 2021 рр. Місія спряля встановленню та здійснювала моніторинг дотримання локального режиму припинення вогню 3 125 разів, щоб посприяти проведенню ремонтних робіт і техобслуговування на 278 об'єктах інфраструктури. З-поміж зазначених об'єктів 228 потребували ремонту (зокрема в деяких випадках через пов'язані з конфліктом пошкодження), а ще 50 — технічного обслуговування. Сукупно Місія спрямувала 6 949 патрулів для виконання цих завдань (у середньому по 8 патрулів щодня), водночас більшість (65%) із цих патрулів працювали в Донецькій області⁵. Проведення

ремонтних робіт принесли користь приблизно 5 млн осіб.

Серед згаданих об'єктів є ДФС, де СММ підтримує функціонування станції шляхом моніторингу щоденного пересування робітників станції до ДФС та зі станції. Ці зусилля потребували спрямування приблизно 2 600 патрулів Місії. ДФС, яка постачає питну воду 380 000 мирним мешканцям обабіч лінії зіткнення в Донецькій області, розташована в районі, де часто фіксуються високі показники порушень режиму припинення вогню. Деякі з зафіксованих СММ порушень режиму припинення вогню в районі навколо ДФС, за оцінкою Місії, були пов'язані з імовірним проведенням навчань із бойовою стрільбою.

У 2019 році СММ сприяла проведенню ремонтних робіт і техобслуговування, а також функціонуванню 112 об'єктів цивільної інфраструктури під час 1 441 «вікон тиші». У 2020 році цей показник збільшився до рівня 119 об'єктів під час 1 573 «вікон тиші». З січня до жовтня 2021 року Місія сприяла встановленню та здійснювала моніторинг дотримання 781 «вікон тиші» для уможливлення ремонту та техобслуговування, а також функціонування 92 об'єктів (зниження показника на 50%) унаслідок прогресуючої кількості ускладнень з наданням взаємних гарантій безпеки.

⁵ Зазначені патрулі здійснювали багатопрофільну роботу. На додачу до моніторингу «вікон тиші», перед патрулями було поставлене завдання здійснювати моніторинг загальної безпекової ситуації та інших передбачених мандатом аспектів.

Зусилля СММ зі сприяння організації «вікон тиші» та моніторингу їх дотримання (липень 2019 – жовтень 2021 рр.)

 1804
«вікна тиші»

 4554
патрулі, у т.ч.

 1320
разів на об'єктах водопостачання

 196
разів на об'єктах електропостачання

 26
разів на об'єктах газопостачання

 5
разів на телекомунікаційних об'єктах

 1321
«вікно тиші»

 2395
патрулів, у т.ч.

 513
разів на об'єктах водопостачання

 309
разів на об'єктах електропостачання

 6
разів на об'єктах газопостачання

 3
рази на телекомунікаційних об'єктах

 163
об'єкти

 115
об'єктів

Донецька область

У Донецькій області СММ сприяла встановленню та здійснювала моніторинг дотримання 1 804 «вікон тиші» для уможливлення ремонту та техобслуговування 163 об'єктів цивільної інфраструктури, з яких 55 об'єктів пов'язані з водопостачанням (1 320 «вікон тиші»), 78 об'єктів — з електропостачанням (196 «вікон тиші»), а ще 11 об'єктів — з газопостачанням (26 «вікон тиші»). Крім того, СММ сприяла встановленню 5 «вікон тиші» для уможливлення техобслуговування телекомунікаційної інфраструктури.

Сукупно для втілення цих зусиль Місія спрямувала 4 554 патрулі, серед яких понад 55% (2 600) здійснювали моніторинг щоденного пересування співробітників

ДФС до та зі станції, щоб забезпечити безперервне функціонування ДФС. 17 та 18 жовтня 2021 року члени збройних формувань унеможливили направлення патрулів СММ з передової патрульної бази Місії в непідконтрольній урядові Горлівці Донецької області. Унаслідок цього можливості СММ здійснювати моніторинг пересування співробітників ДФС до та зі станції були суттєво обмежені. Крім того, 15 та 23 жовтня, коли діяльність СММ була обмежена протестами перед готелем, де проживають її співробітники, Місія була позбавлена можливості здійснювати моніторинг дотримання «вікон тиші» на будь-якому об'єкті в непідконтрольних урядові районах Донецької області.

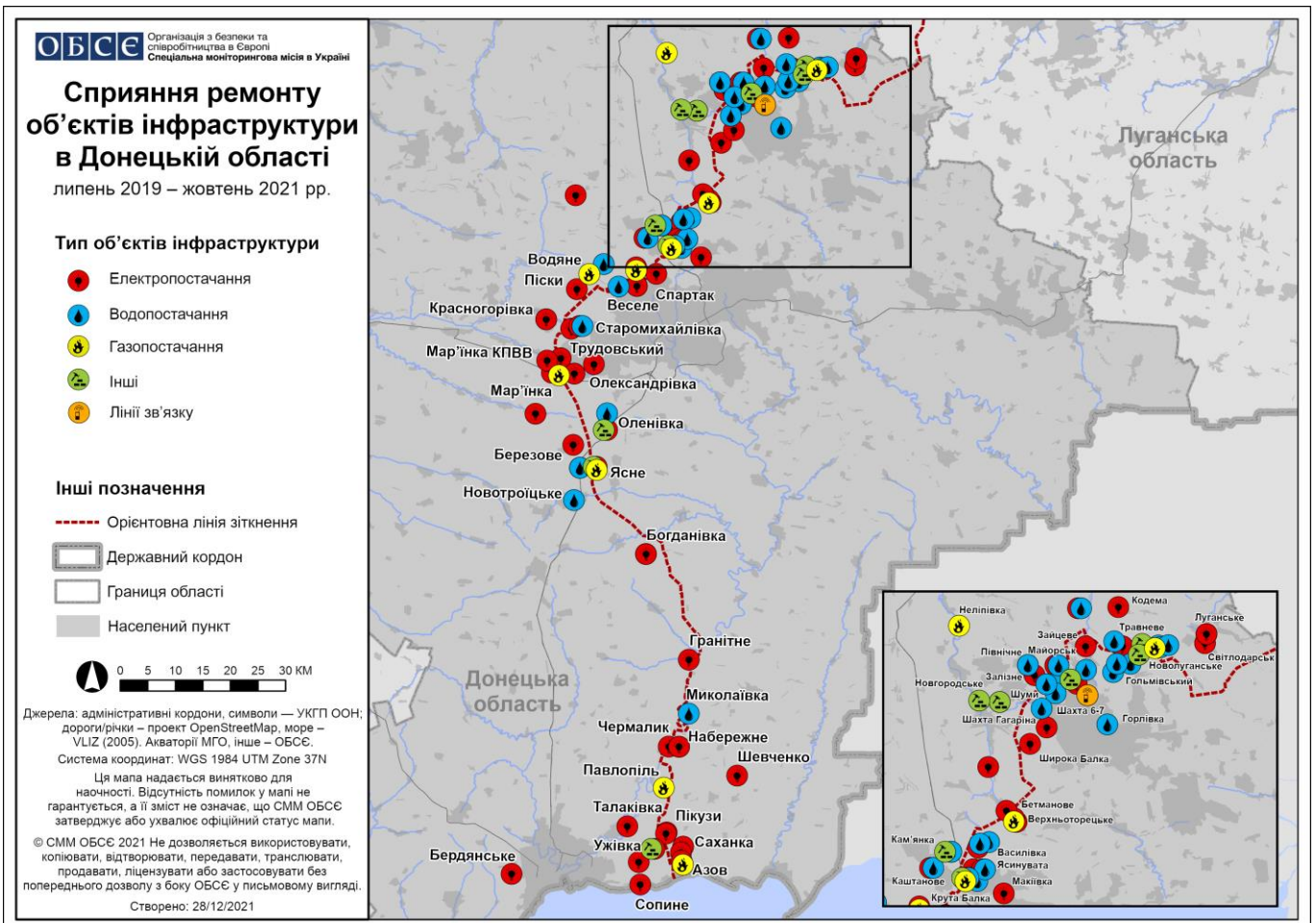
Спостерігач СММ здійснює політ БПЛА неподалік ліній електропередачі

Сукупно ці зусилля СММ приносять користь приблизно 4 млн цивільних осіб з обох боків лінії зіткнення. Попри те, що чимало об'єктів інфраструктури обслуговують розташовані поблизу населені пункти, ряд із цих об'єктів забезпечує водо- і електропостачання для сотень тисяч мирних мешканців (часто обабіч лінії зіткнення). Наприклад, канал «Сіверський Донець»

Донбас» (СДД) і насосна станція першого підйому біля Василівки забезпечують водою до 3,2 млн і 1,2 млн цивільних осіб обабіч лінії зіткнення, відповідно. Електропостачання орієнтовно 300 000 мирних мешканців залежить від роботи Вуглегірської теплоелектростанції, а телекомунікаційна компанія надає послуги 1,5 млн цивільних осіб в непідконтрольних урядові районах Донецької області.

Луганська область

У Луганській області СММ сприяла встановленню та здійснювала моніторинг дотримання 1 321 «вікна тиші» для уможливлення ремонту та техобслуговування 115 об'єктів цивільної інфраструктури, з яких 30 об'єктів були пов'язані з водопостачанням (513 «вікон тиші»), 70 об'єктів — з електропостачанням

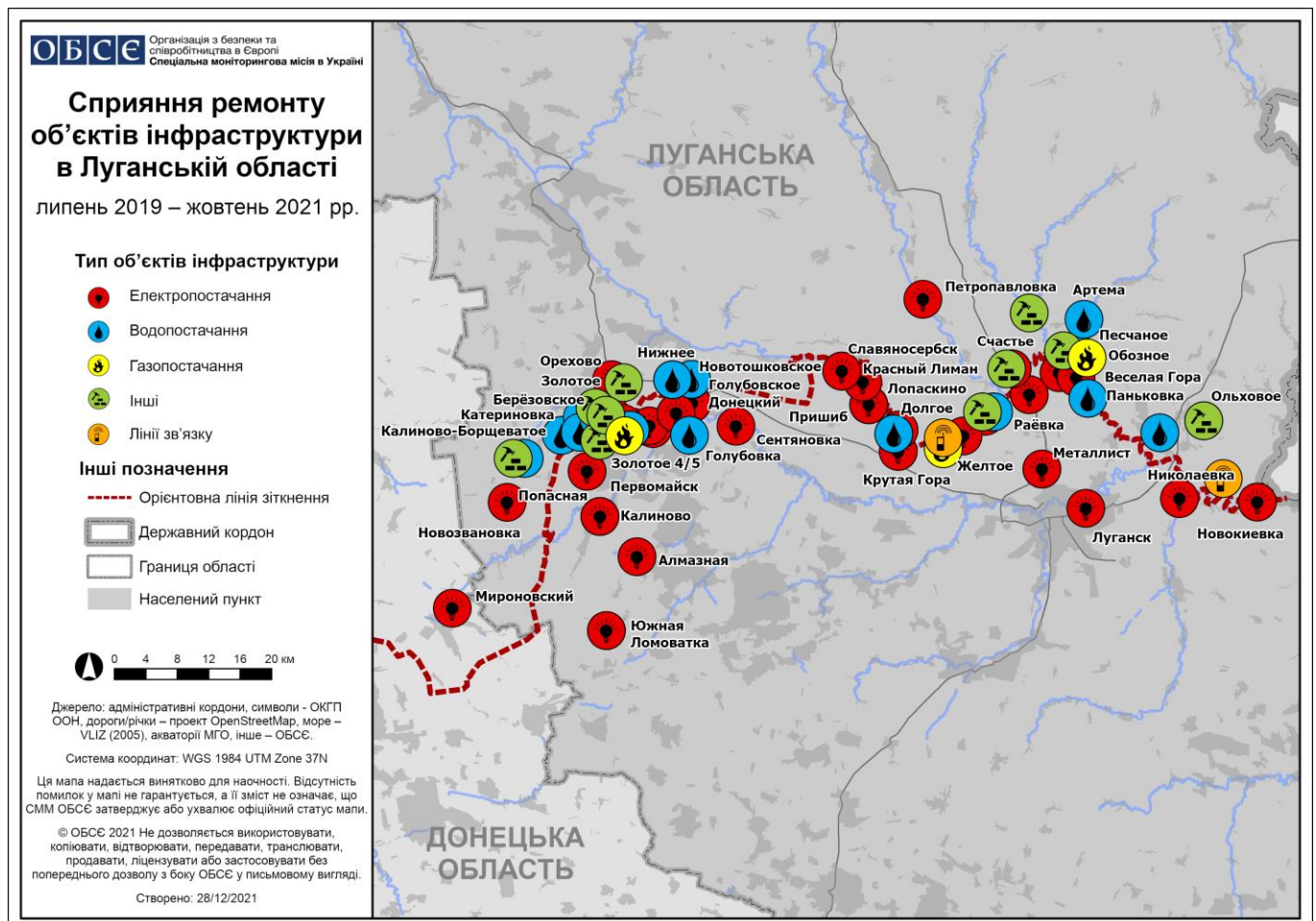

(309 «вікон тиші»), а ще 3 об'єкти — з газопостачанням (6 «вікон тиші»). Сукупно Місія спрямувала 2 395 патрулів.

Зусилля Місії допомогли приблизно 1,5 млн осіб обабіч лінії зіткнення. Як і в Донецькій області, чимало об'єктів інфраструктури обслуговують розташовані поблизу них населені пункти, водночас ряд із цих об'єктів забезпечує надання послуг сотням тисяч мирних мешканців обабіч лінії зіткнення.

До прикладу, Петрівська насосна станція постачає воду орієнтовно 150 000 цивільним особам у непідконтрольних урядові районах, а водонасосна станція першого підйому біля Красного Лимана й Кондрашівська водозабірна станція забезпечують водопостачання для приблизно 100 000 і

150 000 мирних мешканців у непідконтрольних урядові районах Луганської області, відповідно. Водогони, що ведуть із Західної фільтрувальної станції постачають воду приблизно 500 000 цивільним особам обабіч лінії зіткнення. До значних об'єктів інфраструктури електропостачання належать теплоелектростанція в Щасті та лінії електропередачі, які забезпечують електропостачання орієнтовно 800 000 цивільним особам з обох боків лінії зіткнення, а також лінія електропередачі «Михайлівка–Березівське», яка обслуговує приблизно 200 000 мирних мешканців обабіч лінії зіткнення. Крім того, Місія сприяла уможливленню робіт на мережі мобільного зв'язку, яка приносить користь орієнтовно 700 000 цивільним особам у непідконтрольних урядові районах Луганської області.

РОЗДІЛ 2: ТРУДНОЩІ ПІД ЧАС РЕМОНТУ ТА ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ОБ'ЄКТІВ ЦИВІЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Патруль СММ на Донецькій фільтрувальній станції

Незважаючи на те, що сторони надають гарантії безпеки, під час проведення ремонтних робіт і технічного обслуговування на об'єктах інфраструктури досі трапляються порушення режиму припинення вогню, що наражає на небезпеку як працівників ремонтних бригад, так і персонал СММ. Порушення режиму припинення вогню призводили до жертв серед цивільного населення, припинення робіт та пошкодження об'єктів інфраструктури. Крім цього, через наявність мін, невибухлих боєприпасів та інших вибухонебезпечних предметів у районах об'єктів інфраструктури перед будь-якими роботами необхідно провести обстеження та очистку. Внаслідок спрацювання вибухонебезпечних предметів поранення дістали два цивільні працівники: один упродовж звітного періоду, а інший поза звітним періодом. У цьому розділі описана динаміка бойових дій уздовж лінії зіткнення та їхній вплив на самі об'єкти цивільної інфраструктури, а також на зусилля щодо ремонту, техобслуговування та забезпечення функціонування цих об'єктів.

Вплив порушень режиму припинення вогню

Із близько 333 000 порушень режиму припинення вогню, зафіксованих протягом звітного періоду, орієнтовно 7 900 сталися під час того, коли патрулі СММ здійснювали моніторинг дотримання «вікон тиші» для уможливлення проведення ремонтно-відновлювальних робіт і технічного обслуговування. Більшість цих порушень зафіксовано в Донецькій області.

Крім цього, Місія зареєструвала приблизно 40 000 порушень режиму припинення вогню в радіусі 5 км від ДФС, здійснюючи моніторинг безпекової ситуації за рахунок «дзеркальних патрулів» під час ротації працівників станції. Близько 12% усіх порушень режиму припинення вогню, зафіксованих упродовж звітного періоду, сталися в районі ДФС. У багатьох випадках СММ фіксувала порушення режиму припинення вогню під час того, коли працівники станції проїжджали між ДФС, насосною станцією біля Василівки та непідконтрольною урядові Ясинуватою. Наприклад, 3 квітня 2021 року Місія зафіксувала 146 порушень режиму припинення вогню (зокрема 112 вибухів) у радіусі 5 км від ДФС, з яких 11 вибухів невизначеного походження та 8 черг із великокаліберного кулемета, які сталися під час проїзду працівників ДФС до та зі станції. В іншому випадку, 15 квітня 2021 року, під час моніторингу дотримання «вікон тиші» в районі ДФС, патрулі Місії зареєстрували 1 536 порушень режиму припинення вогню: 1 534 черги та постріли зі стрілецької зброї та великокаліберного ку-

лемета (з яких 1 528 були оцінені як, ймовірно, навчання з бойовою стрільбою) та 2 вибухи невизначеного походження — усі, за оцінкою, у радіусі 5 км від ДФС.

Вплив Заходів із посилення режиму припинення вогню від 22 липня 2020 року

Після узгодження на засіданні ТКГ 22 липня 2020 року та набуття чинності 27 липня Заходів із посилення режиму припинення вогню кількість порушень режиму припинення вогню, що їх фіксувала СММ, зокрема під час моніторингу дотримання «вікон тиші», різко знизилася⁶. Тимчасом число порушень режиму припинення вогню під час ремонтних робіт у Донецькій (за винятком району ДФС) та Луганській областях суттєво зменшилося з 114 порушень у середньому на тиждень між 1 січня та 26 липня 2020 року до приблизно 3 на тиждень за період з 27 липня до 31 грудня. Во-

точками були район Золотого в Луганській області та південь Донецької області. 3 квітня 2021 року під час моніторингу дотримання «вікон тиші» для уможливлення техобслуговування ліній електропередачі в невідконтрольному урядові Золотому-5 (Михайлівці) спостерігачі зафіксували 30 вибухів невизначеного походження, а також 320 черг і пострілів зі стрілецької зброї в цьому районі.

Водночас кількість порушень режиму припинення вогню в радіусі 5 км від ДФС зменшилася приблизно на 90%: з близько 540 порушень у середньому за тиждень між 1 січня та 26 липня 2020 року до ориєнтовно 60 на тиждень за період із 27 липня до 31 грудня 2020 року. У 2021 році середньотижнева кількість порушень режиму припинення вогню в районі ДФС збільшилася до 141.

	Всього порушень режиму припинення вогню уздовж лінії зіткнення	Порушення режиму припинення вогню на об'єктах інфраструктури під час «вікон тиші»	Порушення режиму припинення вогню в радіусі 5 км від ДФС
1 січня – 26 липня 2020 р.	129 597	3 363	16 000
27 липня – 31 грудня 2020 р.	5 170	135	1 400
1 січня – 31 жовтня 2021 р.	66 906	1 161	6 087

дночас середньотижневий показник порушень режиму припинення вогню зріс у 9 разів за період між 1 січня та 31 жовтня 2021 року.

Більш того, на початку 2021 року СММ фіксувала періодичні спалахи вогневої активності в гарячих точках уздовж лінії зіткнення, зокрема поблизу об'єктів інфраструктури. У квітні–жовтні 2021 року, коли, за спостереженнями СММ, спостерігалось підвищення кількості порушень режиму припинення вогню, серед інших, гарячими

Жертви серед цивільного населення та безпека ремонтних бригад

Порушення режиму припинення вогню під час «вікон тиші» наражають на небезпеку як працівників ремонтних бригад, так і персонал СММ. Протягом звітного періоду Місія підтвердила випадок поранення одного працівника внаслідок обстрілу під час проведення ремонтних робіт технічного обслуговування. 9 липня 2020 року 60-річний чоловік дістав осколкові поранення руки під

⁶ Організація з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ) «Повідомлення для преси від Спеціальної представниці Г'рау після чергової зустрічі Тристоронньої контактної групи 22 липня 2020 року» від 23 липня 2020 року.

час проведення ремонтно-відновлювальних робіт на об'єктах водопостачання між підконтрольними урядові Новотошківським та Нижнім у Луганській області. У день інциденту спостерігачі чули 5 вибухів невідомого походження в районі Новотошківського під час того, як вони здійснювали моніторинг дотримання «вікна тиші» для уможливлення ремонту.

Зважаючи на той факт, що ремонтно-відновлювальні роботи на пошкоджених об'єктах інфраструктури часто займають тривалий період часу, мирні жителі іноді намагаються власноруч усунути невеликі пошкодження, що виникають унаслідок обстрілів, і це може мати трагічні наслідки⁷. 24 травня 2021 року 60-річний чоловік дістав несумісне з життям вогнепальне поранення приблизно за 700 м від лінії зіткнення в мікрорайоні Трудівські Петровського району непідконтрольного урядові Донецька, коли вийшов перевірити пошкоджену через обстріл у тому районі лінію електропередачі.

У січні 2020 року спостерігачі спілкувалися з технічною працівницею ДФС (30–39 років), яка розповіла, як їй страшно працювати на фільтрувальній станції. За її словами, з десяти працівників, які працюють у нічну зміну (а саме вночі бойові дії в цьому районі часто активізуються), восьmero зазвичай — жінки. Вона пригадує інцидент, що стався у квітні 2018 року, коли вахтовий автобус потрапив під обстріл і п'ятеро її колег (4 чоловіків та 1 жінка) дістали поранення. Вона зауважила, що обстріли вже стали настільки звичним явищем у неї на роботі, що вона вже втратила лік днів і ночей, коли були перестрілки. Проте, незважаючи на цей стрес, вона заявила, що у неї

«У мене щоразу серце калатає, коли я разом із колегами їду у вахтовому автобусі до станції, усвідомлюючи, що зброя у траншеях неподалік спрямована на нас, а всюди, куди не кинь оком, — міни», —

зізналася працівниця ДФС (30–39 років) у розмові зі спостерігачами в січні 2020 року.

є сильне відчуття обов'язку перед громадою, оскільки вона пам'ятає, що ДФС постачає воду для сотень тисяч мирних жителів.

Припинення робіт через порушення режиму припинення вогню

Через бойові дії доводилося призупиняти ремонтно-відновлювальні роботи. Це також призводило до збоїв у роботі самих об'єктів інфраструктури та обмеження доступу цивільного населення до базових послуг. Упродовж звітного періоду були два такі випадки. Перший стався 25 березня 2020 року, коли ДФС зупинилася на три дні через небезпеку для життя та здоров'я працівників станції, після того, як члени збройних формувань усунули свою позицію на дорозі, що веде до ДФС. У цей період патрулі СММ були присутні в цьому районі для сприяння організації «вікон тиші» та моніторингу їх дотримання. ДФС відновила свою роботу 28 березня після того, як були досягнуті домовленості для забезпечення проїзду працівників ДФС до та зі станції. Другий випадок стався в Луганській області 17 травня 2020 року. Ремонтні роботи на лінії електропередачі в непідконтрольному урядові Березівському, що була пошко-

⁷ В іншому випадку, що стався у жовтні 2018 року, чоловік і жінка підірвалися на міні на ділянці між передовими позиціями сторін у районі хутору Вільний, що між підконтрольним урядові Золотим-4 (Родіною) та непідконтрольним урядові Золотим-5 (Михайлівкою), коли вони спробували вийти відремонтувати трансформаторну будку поблизу хутору. Через високий рівень забруднення мінами та невибухлими боеприпасами міжнародним організаціям та членам збройних формувань знадобилося 5 днів, щоб вивести їхні тіла.

джена за день до того, довелося припинити через активізацію бойових дій у цьому районі. Згодом гарантії безпеки були анульовані, а ремонтно-відновлювальні роботи були призупинені. Відповідно електропостачання було відновлено лише за тиждень, 25 травня, після того як були надані нові гарантії безпеки. Без світла опинилися близько 200 000 мирних жителів, а також низка промислових об'єктів у сусідніх населених пунктах, включаючи непідконтрольні урядові Первомайськ, Перевальськ, Кадіївку, Голубівку та Алчевськ.

Пошкодження цивільної інфраструктури

Враховуючи те, що поруч із цивільною інфраструктурою ведуться бойові дії, Місія підтверджувала численні випадки пошкодження інфраструктурних об'єктів водо-, електро- та газопостачання з обох боків лінії зіткнення.

Упродовж звітного періоду СММ зафіксувала пошкодження 25 об'єктів інфраструк-

тури, що виникли внаслідок обстрілів із легкого та важкого озброєння: 17 у Донецькій області та 8 у Луганській області. Серед пошкодженої інфраструктури — фільтрувальні станції, водогони, лінії електропередачі, трансформаторні підстанції та газопроводи. 7 із цих випадків сталися у липні–грудні 2019 року, 11 — у 2020 році та 7 — у період із січня до жовтня 2021 року. У 2021 році усі інциденти трапилися у період із квітня до жовтня, якраз тоді, коли, як зазначено вище, Місія фіксувала збільшення кількості порушень режиму припинення вогню. Внаслідок пошкоджень без постачання тих чи інших послуг залишилися близько 200 000 мирних жителів з обох боків лінії зіткнення.

Для прикладу, 8 липня 2020 року у північно-західній частині непідконтрольної урядові Горлівки Донецької області СММ зафіксувала щонайменше 50 вирв, що, за оцінкою Місії, утворилися від нещодавніх розривів мінометних мін (ймовірно 82 мм). Окрім вирв, СММ також виявила повалені

Ремонт пошкодженої стіни основного корпусу насосної станції в Київському районі Донецька, травень 2021 р.

опори, обірвані лінії електропередачі та обгорілу трансформаторну будку. Деякі виври були на відстані 15 м від водогону. Безпілотний літальний апарат (БПЛА) Місії зафіксував осколкові пошкодження водогону, що потребували ремонту, у двох місцях. Відповідно згодом спостерігачі здійснювали моніторинг дотримання «вікон тиші» для того, щоб підприємство могло провести необхідні ремонтно-відновлювальні роботи.

11 травня 2021 року команда СММ уточнювала повідомлення кластеру ООН з питань води, санітарії та гігієни (ВСГ) щодо пошкодження в результаті обстрілів ділянки Каналу «Сіверський Донець – Донбас» між підконтрольними урядові Шумами та непідконтрольною урядові Горлівкою. Як повідомлялося, пошкодження виникли 8 травня⁸.

Під час польоту біля підконтрольних урядові Шумів БПЛА СММ виявив витік води у водогоні в районі, зазначеному кластером ВСГ (див. зображення вище)⁹. Місце витіку зафіксовано між передовими позиціями сторін. Подібні ситуації з витіком води на Каналі «Сіверський Донець – Донбас» спостерігалися в цьому ж районі ще в червні 2019 року¹⁰.

В іншому випадку, 7 травня 2021 року, спостерігачі уточнювали повідомлення про пошкодження насосної станції в Київському районі непідконтрольного урядові Донецька, що сталося 5 травня. Ця станція постачає воду у північні райони міста. На станції спостерігачі зауважили, що було сильно пошкоджено північно-західну стіну основного двоповерхового корпусу. За їхньою оцінкою, пошкодження утворилися нещодавно внаслідок розриву артилерійського снаряда калібру 122 мм. Якраз у той час як спостерігачі перебували на території насосної станції, стіну ремонтували (див. зображення). За даними кластеру ВСГ, у день інциденту насоси на станції зупинилися, а персонал евакуювали. Підприємство повторно запустило насоси на ранок наступного дня. Проте за період, коли насоси були вимкнені, окремі райони Донецька були позбавлені питної води¹¹.

12 вересня 2021 року СММ підтвердила пошкодження нафтобази в Кіровському районі Донецька. БПЛА СММ зафіксував сліди горіння на одному з резервуарів та інші ознаки пошкодження нафтобази. Як

⁸ Кластер ООН з питань води, санітарії та гігієни, «Звіт про інцидент № 283» від 8 травня 2021 року.

⁹ Канал «Сіверський Донець – Донбас» - це водний канал відкритого типу, що бере воду з річки Сіверський Донець. Це основне джерело води для більшості абонентів у Донецькій області (приблизно 950 000 мирних жителів у підконтрольних урядові районах та 2,3 млн у непідконтрольних урядові районах). Цим каналом вода постачається до ДФС та насосної станції 1-ого підйому.

¹⁰ Для ознайомлення з детальною інформацією про спостереження за червень 2019 року див. Тематичний звіт СММ «Сприяння проведенню та моніторингу СММ ремонтних робіт на об'єктах інфраструктури на сході України за вересень 2018 – червень 2019 рр.», листопад 2019 р.

¹¹ Кластер ООН з питань води, санітарії та гігієни, «Звіт про інцидент № 281» від 6 травня 2021 року.

повідомлялося, нафтобазу було пошкоджено під час обстрілу, що стався попереднього дня, 11 вересня.

Поза звітним періодом, у листопаді 2021 року, у Луганській області Місія уточнювала повідомлення про пошкодження будівель та транспортних засобів «Попаснянського районного водоканалу» біля підконтрольного урядові Нижнього, що, як повідомлялося, утворилися 7 листопада. 11 листопада на східній околиці Нижнього, на відстані близько 300 м на схід від річки Сіверський Донець, спостерігачі зафіксували пошкодження 5 будівель та низки транспортних засобів, що належать цьому підприємству. У цьому випадку водопостачання для приблизно 4 500 мирних жителів у Нижньому, а також у підконтрольних урядові Новотошківському та Світличному не припинялося.

Вплив мін, невибухлих боєприпасів та інших вибухонебезпечних предметів біля інфраструктурних об'єктів

З урахуванням того, що більшість об'єктів цивільної інфраструктури розташовані дуже близько до лінії зіткнення, існує високий ризик потенційного забруднення цих районів мінами, невибухлими боєприпасами та іншими вибухонебезпечними предметами. Тож обстеження та очистка від мін є передумовами для проведення будь-яких ремонтно-відновлювальних робіт чи технічного обслуговування на цих об'єктах. Однак працівники і далі наражаються на ризики негативних наслідків спрацювання цих предметів. Слід також пам'ятати, що обстеження та очистка від мін збільшує час, необхідний для завершення робіт.

Упродовж звітного періоду СММ підтвердила інформацію про одну жертву серед цивільного населення внаслідок спрацювання вибухонебезпечного предмета у районах, де проводилися ремонтні роботи. У липні 2020 року 30-річна жінка наступила

на предмет обабіч дороги під час виконання ремонтних робіт на газопроводі між непідконтрольними урядові Хрящуватим і Терновим у Луганській області. Цей предмет вибухнув, а внаслідок отриманих травм жінці ампутували одну ногу. Поза звітним періодом, у грудні 2021 року, 50-річний працівник електропостачальної компанії дістав поранення біля блокпоста Збройних сил України поблизу підконтрольної урядові Мар'їнки Донецької області, коли машина, у якій він перебував, наїхала на вибухонебезпечний предмет на дорозі до об'єкту інфраструктури енергопостачання.

Необхідність проведення розмінування перед початком ремонтно-відновлювальних робіт чи техобслуговування часто на кілька годин або й навіть днів збільшує час, потрібний для завершення цих робіт, що створює додаткові труднощі для цивільного населення. Наприклад, коли в липні 2020 року було пошкоджено секцію Каналу «Сіверський Донець – Донбас» біля підконтрольних урядові Шумів, щодня перед тим, як можна було розпочинати ремонтні роботи в певний день, потрібно було проводити обстеження ділянки на предмет наявності вибухонебезпечних предметів. В

іншому випадку, у квітні 2020 року, зведення нових опор лінії електропередачі поблизу контрольного пункту в'їзду-виїзду (КПВВ) біля підконтрольного урядові Майорська в Донецькій області довелося відкласти на кілька годин через те, що працівники знайшли частину невибухлого боеприпаса (82-мм мінометної міни), яку потрібно було знешкодити перед відновленням робіт.

У деяких місцях, на кшталт дороги, що веде до ДФС, роботи з розмінування слід проводити на регулярній основі, щоби працівники інфраструктурних об'єктів могли безпечно їхати на роботу. Для прикладу, як зазначено у звіті СММ про жертви серед цивільного населення на сході України від листопада 2020 року, 9 березня 2020 року спостерігачі бачили, за їхньою оцінкою, підірвані заряди на східному та західному узбіччях автодороги М04 в районі ДФС¹². Цією дорогою регулярно користуються як цивільні працівники ДФС, так і патрулі СММ. 8 грудня 2020 року команда Місії зауважила, що ніші були вже засипані піском та гравієм, але не змогли підтвердити, що вибухові пристрої були вилучені.

¹² Тематичний звіт СММ «Жертви серед цивільного населення в охоплених конфліктом районах на сході України», листопад 2020 р.

РОЗДІЛ 3: ДИНАМІКА НАДАННЯ ГАРАНТІЙ БЕЗПЕКИ ТА ЇХНІЙ ВПЛИВ НА РЕМОТ І ТЕХНІЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ ОБ'ЄКТІВ ЦИВІЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Гарантії безпеки від сторін, як докладно описано в цьому звіті, є невід'ємною частиною для технічного обслуговування та функціонування об'єктів інфраструктури, тому що сторони не дотримуються режиму припинення вогню. Якщо сторони не надають необхідних гарантій безпеки або затягують із забезпеченням гарантій безпеки, підприємства комунального обслуговування не можуть розпочати потрібні роботи, що ставить під ризик доступ цивільного населення до цих послуг. У цьому розділі представлено огляд результатів надання гарантій безпеки з лютого 2021 року, а також вплив цієї динаміки на обрані об'єкти інфраструктури в Луганській та Донецькій областях.

Огляд ситуації з гарантіями безпеки

З лютого 2021 року СММ відмітила, що надання сторонами гарантій безпеки для проведення ремонту та технічного обслуговування об'єктів цивільної інфраструктури викликало все більше труднощів через низький рівень довіри між сторонами. Домовленість щодо гарантій безпеки почала набувати усе більших політичних забарвлень та прив'язуватися до інших аспектів обговорень у ТКГ, таких як затвердження оновленого плану щодо протимінної діяльності. Деякі гарантії безпеки були відкликані однією або іншою стороною чи, в іншому випадку, взагалі не надавались. У будь-який момент у період із лютого до жовтня 2021 року на розгляді сторін перебувало від 20 до 90 запитів про надання гарантій

безпеки, що часто перешкоджало виконанню термінових ремонтних робіт та технічному обслуговуванню.

У Луганській області Місія відзначила значне зменшення кількості наданих «вікон тиші» для проведення ремонту і технічного обслуговування об'єктів інфраструктури. СММ сприяла налагодженню 708 «вікон тиші» у період із 1 січня до 31 жовтня 2020 року, які забезпечили ремонт та технічне обслуговування 59 об'єктів інфраструктури, та здійснювала відповідний моніторинг, коли за той же період у 2021 році ця цифра знизилась до 162 «вікон тиші» для 35 об'єктів інфраструктури. Як відзначалось раніше, кількість гарантій безпеки на розгляді сторін зменшилась. У будь-який момент від 6 до 52 запитів про надання гарантій безпеки залишаються на розгляді, що позбавляє сотні тисяч людей постійного доступу до води та світла. Шість об'єктів водопостачання, які обслуговують понад 800 тисяч осіб як у підконтрольних, так і в непідконтрольних урядові районах Луганської області, мають виняткову значущість. Ремонтні роботи на цих об'єктах призупинені з лютого 2021 року через відсутність взаємних гарантій безпеки. У попередніх випадках СММ регулярно сприяла налагодженню «вікон тиші» на всіх шести об'єктах та здійснювала моніторинг їх дотримання. Після інциденту на ділянці розведення в районі Золотого 13 жовтня жодних гарантій безпеки в Луганській області не було підтверджено.

У Донецькій області Місія також зафіксувала затримки в наданні гарантій безпеки

для виконання технічного обслуговування та ремонтних робіт на об'єктах інфраструктури. Однак, незважаючи на труднощі, гарантії безпеки були надані, а ремонтні роботи та технічне обслуговування виконувались. До об'єктів, де фіксувались труднощі або затримки в наданні гарантій безпеки, входить, між іншим, інфраструктура електропостачання в підконтрольних урядові Тарамчуці і Зайцевому, а також у непідконтрольних урядові Старомихайлівці та Пікузах. СММ сприяла налагодженню 602 «вікон тиші» у період із 1 січня до 31 жовтня 2020 року, які забезпечили функціонування, ремонт та технічне обслуговування 56 об'єктів інфраструктури, та здійснювала відповідний моніторинг. За той же період у 2021 році Місія сприяла налагодженню «вікон тиші» у 620 випадках для функціонування, ремонту та технічного обслуговування 57 об'єктів інфраструктури та здійснювала відповідний моніторинг.

Луганська область

За період 2021 року підприємства комунального обслуговування, зокрема компанії з водопостачання, з обох боків лінії зіткнення регулярно подавали запити для надання гарантій безпеки. Проте ці гарантії були або не надані сторонами, або забезпечувались на коротший період, ніж першочергові запити. У деяких випадках сторони скасовували гарантії безпеки, які були вже раніше надані. З 13 жовтня 2021 року ситуація ще більше погіршилася, тому що гарантії безпеки взагалі не надавались.

Відсутність та відкликання гарантій безпеки перешкоджають можливості підприємств комунального обслуговування здійснювати штатне технічне обслуговування та ремонтні роботи на цих життєво важливих об'єктах інфраструктури і, в кінцевому ре-

зультаті, утримують доступ цивільного населення до постачань води та світла, які вкрай важливі під час пандемії COVID-19. Три надані нижче приклади включають об'єкти, де необхідно проводити регулярне технічне обслуговування. Місія здійснювала моніторинг численних «вікон тиші» за попередні роки. Проте, з лютого підприємства комунального обслуговування не мали змогу здійснювати штатне технічне обслуговування та ремонтні роботи через відсутність гарантій безпеки.

Насосна станція 1-ого підйому біля Красного Лиману та Ящиковська водозабірної станція

Два об'єкти цивільної інфраструктури в Красному Лимані та Ящиковому постачають питну воду для понад 10 % жителів у непідконтрольних урядові районах Луганської області, зокрема для більш ніж 100 тисяч цивільних осіб у Слов'яносербську, Зимогір'ї, Перевальську та Алчевську.

Станція біля Красного Лиману та Ящиковська водозабірної станція – це два об'єкти, де СММ регулярно здійснює моніторинг гарантій безпеки для проведення ремонту та технічного обслуговування. Упродовж 2020 року Місія сприяла організації 40 «вікон тиші» для проведення огляду, ремонту та технічного обслуговування насосної станції біля Красного Лиману та 30 «вікон тиші» для Ящиковської водозабірної станції, а також здійснювала моніторинг їх дотримання. Однак, коли підприємство комунального обслуговування запросило гарантії безпеки для роботи на об'єктах в кінці лютого 2021 року, їх не було надано. До березня 2021 року в результаті відсутності технічного обслуговування та ремонтних робіт на об'єктах, інфраструктура почала виходити з ладу, що призвело зниження

постачання води до певної кількості населених пунктів у непідконтрольних урядові районах. Підприємство комунального обслуговування мало змогу виконати вкрай необхідні ремонтні роботи після отримання гарантій безпеки на початку червня. У результаті поломки інфраструктури підприємство комунального обслуговування наголосило на потребі надання постійних гарантій безпеки для двох об'єктів через необхідність виконувати регулярні ремонтні роботи та технічне обслуговування для підтримки їх функціонування. На насосній станції біля Красного Лиману проходили додаткові ремонтні роботи 20 липня 2021 року; однак з липня через відсутність гарантій безпеки таких додаткових робіт не було, що позбавило понад 100 тисяч цивільних осіб постійного доступу до води.

Кондрашівська водозабірна станція

Кондрашівська водозабірна станція, розташована поблизу непідконтрольної урядові Зеленої Рощі, постачає воду для понад 150 тисяч цивільних осіб у непідконтрольних урядові районах Луганської області. На цьому об'єкті необхідно проводити технічне обслуговування та ремонтні роботи. Саме тому в 2020 році Місія залучила понад 200 патрулів для здійснення моніторингу 125 «вікон тиші» на об'єкті. У 2021 році СММ зауважила, що гарантії безпеки надавали на коротший період, ніж ті запити, які робило підприємство комунального обслуговування, або взагалі не забезпечувались. Наприклад, у червні запит для отримання гарантій безпеки на проведення ремонтних робіт на об'єкті був підтверджений лише на п'ять днів у відповідь на первинну заяву, де було зазначено 30 днів. Підприємство комунального обслуговування відмовилося працювати за таких умов, тому що завершення запланованих ремонтних робіт за такий короткий термін неможливе.

Всупереч декільком наступним запитам від підприємства комунального обслуговування, з червня 2021 року жодні додаткові ремонтні роботи не проводились через відсутність гарантій безпеки.

Донецька область

У Донецькій області, як і зазначалось раніше, труднощі з наданням гарантій безпеки відрізнялися від тих, які фіксувалися в Луганській області. Певна кількість об'єктів стикалася з затримками забезпечення гарантій безпеки. Наведені нижче приклади висвітлюють деякі об'єкти, на роботу яких ці затримки вплинули.

Підконтрольна урядові Жованка

У період із 19 до 27 липня 2021 року Місія уточнювала інформацію про доступ до електроенергії для понад 400 жителів підконтрольної урядові Жованки (частина спірного населеного пункту Зайцевого), розташованої поблизу лінії зіткнення. Місцеві жителі та представники підприємства комунального обслуговування повідомили СММ, що якість електропостачання в населеному пункті є низькою, тому що більшість ліній електропередачі пошкоджені, а ремонтні роботи перебувають на розгляді в рамках затвердження гарантій безпеки. Після зусиль Місії щодо сприяння забезпеченню гарантій безпеки підприємство мало змогу відремонтувати лінії електропередачі 20 серпня 2021 року.

Непідконтрольна урядові Старомихайлівка

Населення непідконтрольної урядові Старомихайлівки, розташованої на околицях Донецька вздовж лінії зіткнення, складає біля 5 000 осіб. Слід зазначити, що збройні формування часто перешкоджають доступу СММ до цього населеного пункту.

10 вересня 2021 року місцеві жителі (6 жінок та 2 чоловіків) розповіли спостерігачам, що 15 вулиць населеного пункту залишились без енергопостачання після обстрілів 9 вересня. Вони попросили Місію посприяти відновленню електропостачання, так як підприємство комунального обслуговування не має можливості провести ремонтні роботи через відсутність гарантій безпеки. 13 вересня невелика група з предста-

вників жителів цього населеного пункту організувала мирний протест біля офісів Місії в Донецьку, відреагувавши на тривалий перебіг електроенергії та відсутність перспектив його вирішення. Зрештою 23 вересня були розпочаті ремонтні роботи після забезпечення гарантій безпеки, які були надані в результаті зусиль Місії. Підприємство завершило ремонтні роботи 27 вересня і електропостачання в населеному пункті було відновлено.

ЗАКЛЮЧНІ СПОСТЕРЕЖЕННЯ

Сприяння організації «вікон тиші» та моніторинг їх дотримання для уможливлення ремонту, технічного обслуговування та функціонування об'єктів критичної інфраструктури уздовж лінії зіткнення є важливою частиною мандата СММ та її роботи в охоплених конфліктом районах Донецької та Луганської областей. Місія і далі виконувала цю першочергову роботу навіть у періоди адаптації регламентів роботи через тривалу пандемію з огляду на фактичні та потенційні гуманітарні наслідки часткової або повної відсутності доступу до базових послуг цивільного населення, яке проживає в охоплених конфліктом районах, зокрема на фоні пандемії.

Упродовж звітнього періоду, як і раніше, залишався ризик пошкодження об'єктів цивільної інфраструктури, а через обстріли з легкого та важкого озброєння в їхній роботі періодично виникали збої. Як зазначено вище, з моменту набуття чинності 27 липня 2020 року Заходів із посилення режиму припинення вогню кількість порушень режиму припинення вогню, що їх фіксувала СММ під час проведення ремонтно-відновлювальних робіт та технічного обслуговування, суттєво зменшилася у період до кінця 2020 року. У 2021 році цей показник знову зріс, що також позначилося на ремонтних роботах та технічному обслуговуванні життєво важливої інфраструктури. Крім цього, через тривалі порушення сторонами режиму припинення вогню під час виконання ремонтно-відновлювальних робіт це наражало на небезпеку як цивільних працівників, так і патрулі СММ, які здійснювали моніторинг дотримання «вікон тиші» у цих районах. Міни, невибухлі боєприпаси та інші вибухонебезпечні предмети також створювали додаткову загрозу для працівників на цих об'єктах, включно для ремонтних бригад.

Місія також зауважила, що з початку 2021 року сторонам було дедалі тяжче обмінюватися гарантіями безпеки, необхідними для проведення ремонтно-відновлювальних робіт і технічного обслуговування на об'єктах критичної інфраструктури, оскільки все частіше ці гарантії безпеки відкликали, скасовували чи надавали із суттєвою затримкою або з додатковими умовами. Як зазначено в Розділі 3, з лютого 2021 року в різний час на розгляді перебували від 20 до 90 заявок щодо надання гарантій безпеки, які сторони не узгоджували. Зрештою це може призвести до значних гуманітарних наслідків для мирних жителів, яким доводиться тривалий час жити без води, електрики та газу.

Така динаміка також наражає на ризик функціонування механізму обміну гарантіями безпеки для уможливлення ремонту і технічного обслуговування об'єктів інфраструктури, який працював до цього. Така ситуація на фоні непередбачуваності бойових дій уздовж лінії зіткнення серйозно підриває доступ цивільного населення до базових послуг. Як вже проілюстровано в цьому звіті, від безперервної роботи багатьох таких об'єктів залежить життєдіяльність сотень тисяч мирних жителів з обох боків лінії зіткнення. Тому ці об'єкти фактично об'єднують громади. Якщо сторони не зможуть домовитися щодо обміну гарантіями безпеки для забезпечення своєчасного ремонту та технічного обслуговування цих об'єктів, та чи інша сторона дивитиметься убік альтернативних рішень, які можуть ще більше поглибити розділення громад.

СММ готова і далі сприяти проведенню ремонтно-відновлювальних робіт та технічного обслуговування на цих об'єктах цивільної інфраструктури. Водночас відповідальність за вжиття заходів для забезпечення недоторканості та безперервного функціонування цих об'єктів лежить на сторонах. До цих заходів в першу чергу відноситься дотримання всеосяжного режиму припинення вогню та регулярне надання гарантій безпеки, необхідних для проведення ремонтно-відновлювальних робіт і технічного обслуговування.